

gazete duvar

kitaP.

SAYI: 121 YIL: 3

**Mahatma Gandhi -
Sevgi Dünyadaki
En İncelikli Güçtür**
Destek Yayınları'ndan...

"MUSTAFA KEMAL
İNGİLİZLERİ
YENİNCEYE KADAR
TANRI'YI DA
İNGİLİZ
SANIYORDUM."
**MAHATMA
GANDİ**
SEVGİ
DÜNYADAKİ
EN İNCELİKLİ
GÜÇTÜR
GAMZE İYEM

**FİGEN
ŞAKACI**

gazeteduvar.com.tr

Biz Şimdi kimin hayatını yaşayacağız?

Figen Şakacı'nın öyküleri, dinlediğimiz, anlattığımız, aşına olduğumuz öyküler. Hepimizin yaralarına, hafızasına, değerlerine dokunuyor. Belki de en mühimi, okurunu dilinin cazibesiyle kolayca yakalaması ve onu sorgulamaya teşvik etmesi. Bütün bunlar kendiliğinden var oldu da biz mi yabancılaştık, yoksa bu düzeni kendi ellerimizle yarattık da cezasını mı çekiyoruz demeden edemiyor insan. Her birimiz, bir sabah bunaltıcı düşlerimizden uyandığımızda, kendimizi yatağımızda dev bir böceğe dönüşmüş olarak bulacağız belki. Yazara annesinden miras kalan soruyu bir de biz kendimize soralım: Tarla mı kesekli yoksa biz mi yürümeyi bilemedik?

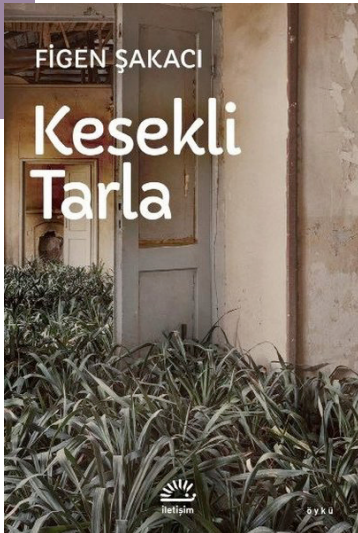
beyza ertem

Figen Şakacı, bu kez bir öykü kitabıyla okur karşısında. 22 öyküden oluşan *Kesekli Tarla*, İletişim Yayınları'ndan çıktı.

Nehir söyleşileriyle ve romanlarıyla adından sıkça söz ettiren Figen Şakacı, bu kez bir öykü kitabıyla okur karşısında. 22 öyküden oluşan *Kesekli Tarla*, İletişim Yayınları'ndan çıktı. Şakacı; kendi hayatında bile bir yer edinememiş köksüz insanları, birbirine tahammül etmek zorunda bırakılanları, yolundan alıkoyulanları ve onların tutamak arayışını, bastırılmış dürtülerini, gizli arzularını kendine has üslubuyla anlatıyor. Geleneklerin, inanışların, tabuların hüküm sürdüğü çevrelerde kendi dolaplarına saklanmış ve bir daha oradan çıkamamış kadınlara da ayrıca selam gönderiyor.

Edebiyatımızın “güçlü” kalemlerinden biri Figen Şakacı. Hünerli, esprili, akıcı bir dile sahip. Onun gücü, hem hikâye anlatmadaki başarısından hem de bir “kadın yazar” olarak duruşundan geliyor. Öykülerinde dikkatimi çeken ilk unsur, sadelik ile sokak dilinin rahatlığı arasında duran üslubu oldu. Yazar, kendimizi rahatlıkla öykü kişilerinin yerine koyabilmemize, onların sıkıntısını en içeriden hissetmemize imkân sağlıyor. Hacimli bir öykü kitabında bunu başarmanın kolay olmadığı aşikâr.

Kesekli Tarla,
Figen Şakacı, 163 syf.,
İletişim Yayıncılık, 2020.

Kitabın girişinde Gültan Akın'dan bir epigrafa yer verilmiş: “Unutma sakın unutma / Bağışlama sakın / Sakın düşmanını sevme, sakın susma / Bekle büyük kavgayı bekle / Anlıyor musun yüreğim.” Bu dizeler, öykülerle buluşan okur için sayfa sayfa anlamlanıyor. Şakacı; mutsuz, umutsuz, tutunamamış öykü kişilerini konuşturuyor, bir anlatıcı olarak onların susmalarına izin vermiyor. Kendilerini engelleyen her türlü otoriteye karşı durmalarını, düşmanlarını kucaklamalarını, durduruldukları/alıkoyuldukları her şeyi hatırlamalarını istiyor. İlerleyen sayfalarda bir epigraf daha çıkıyor karşımıza, bu defa

İnanç Avadit'ten: "Ormanın düşman ve anne olduğu o çok eski zamanlar / Hatırla, hiç durmadan hatırla / Bir çocukluğu vardı insanın." Hemen ardında sıralanan öykülerle birlikte bu dizelere de bir ruh üflüyor Figen Şakacı, onları kanlı canlı insanlara dönüştürüyor.

BİR GÜN KADIN DA ÖZGÜRLEŞECEK Mİ?

"Onun adı tam yirmi sekiz yıldır Suat'ın karısı. Bir gün Gülistan olmayı bekliyor." (s. 29)

Gülistan, Aysel, Beyza, Fidan, Aygöl, Hatice... Ve ismini bilmediğimiz niceleri. Figen Şakacı'nın öykülerindeki kadınlar, biraz kendisi, biraz sen, biraz ben, biraz dedikoducu komşu teyze, biraz katledilen çocukluk arkadaşı, biraz iftiraya uğrayan kuzen, biraz aşkını yaşayamayan abla, biraz yitip giden anne... Yazar, bir kadın olarak, bir kadının içine düşebileceği hâlleri okuruna açıkça, cesur bir dille gösteriyor. Geleneklerin, inanışların, tabuların hüküm sürdüğü çevrelerde kendi dolaplarına saklanmış ve bir daha oradan çıkamamış kadınlara selam gönderiyor.

2015 yılında ilan edilen 8 Mart Bildirisi'ne imza atan kadın yazarlardan olan Figen Şakacı, "N'olur öyle bakma Özgecan" başlıklı bir yazı da yayımlamıştı. Edebi atmosferi kuşatmış olan eril dile karşı ortak bir bildiri hazırlayan yazarlar, bir gün kadının da edebiyatın da yaşamın da özgürleşeceğini umuyordu. Bugün, 2020 yılında, ne yazık ki değişen çok az şey var. Hatta bu değişimin olumlu yöne doğru değil de, aksi yöne doğru gerçekleştiğini söylemek mümkün. Kadın cinayetlerinin, kadına şiddetin durdurulmadığı bir dünyada mücadeleye devam ediyoruz. Buradan baktığımızda, "Bir gün Gülis-

Gülistan, Aysel, Beyza, Fidan, Aygöl, Hatice... Ve ismini bilmediğimiz niceleri. Figen Şakacı'nın öykülerindeki kadınlar, biraz kendisi, biraz sen, biraz ben, biraz dedikoducu komşu teyze, biraz katledilen çocukluk arkadaşı...

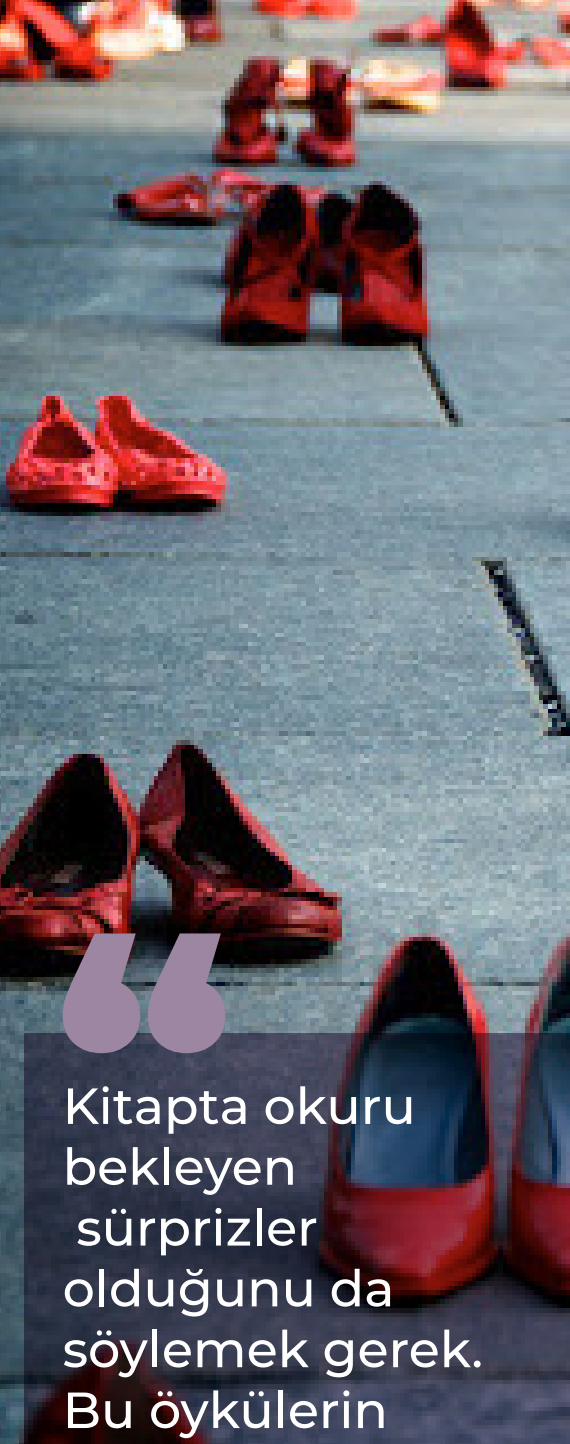

Figen Şakacı'nın kendilerine has mizaçlı, güçlü kadınları var. Aysel ve Fidan gibi!

tan olmayı bekliyor” ifadesi, kitaptaki en sarsıcı cümlelerden biri. Çünkü Gülistan olmayı beklemek, “kendi olmayı” beklemek aslında. Bakıma muhtaç olan eşi Suat'ın ölmesini dileyecek kadar “yaşayamamış” Gülistan. Öfkeli, bıkkın, katılaşmış. Birçok kadın gibi.

Figen Şakacı'nın kendilerine has mizaçlı, güçlü kadınları var. Aysel ve Fidan gibi. “Hepsi bu” başlıklı öyküde karşımıza çıkan Aysel, “şiddetli seven” bir kadın. Çünkü direnmeyi bilmeyenlerin sevmekle de işi olmayacağını düşünüyor. Sevdiklerini hırpalıyor, onları dayanıklılık testine tabi tutuyor. “Aysel'i sevmek, aslen Aysel'liğini sevmek demektir” (s. 60) diyor yazar onun için. Bir kadını “olduğu gibi” sevmenin önemini vurguluyor. Öykünün sonunda Aysel'in dilinden dökülmüş sözcükler -ölüm söz konusuysen dahi- yine bu güce işaret ediyor: “Benim adım Aysel. Ölecek kadın değilim ben. Biz onunla ayrıldık, hepsi bu.” (s. 62)

Fidan, iki öyküde okurla buluşuyor: “Fidan'ın boynu” ve “Bilmediğin şeyler var Şeyda.” Bu iki öykü, aynı olayın farklı kişiler tarafından anlatılmasıyla birbirini bütünlüyor. Çapraz okumayla değerlendirildiğinde, eşiyle mutlu olmayan, onun arkadaşında aşkı bulmasına rağmen onu da yaşayamayan Fidan, “böğrüne” bir bıçak darbesi almıştır. Çünkü “güpegündüz”, “sokakta”, “kol kola” yakalanmışlardır. Fidan'ın ifadeleri, bu gibi olaylarda etiketin doğrudan kadına yapıştırıldığını hatırlatıyor okura: “Kadın kim bilir ne yaptı da iki erkeği birbirine düşürdü ünlemini saplıyorlardı aynı yaraya, siz benim ifadem almayın memur bey, önce yüzünüzdeki o ifadeyi silin, öyle gelin yanıma.” (s. 87)

Kitapta okuru bekleyen sürprizler olduğunu da söylemek gerek. Bu öykülerin “oyunsu” yönü de var. Bazı öykülerin birbiriyle olan bağını çözmek, okura düşen görevlerden biri.

Hastanede yatan Fidan’ı ziyaret eder eşi. Bunu Şeyda’ya anlatırken “Yine de gittim hastaneye, yüzüme bakmadı biliyor musun? Ulan başkası olsa daha derine daha derine daldırırdı o bıçağı, diğerini de yaşatmazdı. Ama serde okumuşluk var, yaşanmışlık var.” (s. 104) der. Bu ifadeler oldukça dikkat çekici. Bıçakladığı bir kadının yüzüne bakmasını bekleyen bir eş, üstelik “daha büyük bir yara” açmamasının dayanağı “okumuşluğu”nun olması. Şiddetin bir dayanağı, bahanesi, savunması var. Üstelik “hafifletilmesi” söz konusu. Fidan ise, bu öyküde her şeye rağmen mücadeleye ve yaşamaya devam eden “umutlu” kadınları temsil ediyor. Çünkü hastaneden taburcu olacağı günü hayal ederken boynuna en sevdiği fularını takacağını, kırmızı rujunu süreceğini, saçlarını da bir güzel topuz yapıp yürüyüp gideceğini söylüyor. “O eski Fidan neredeyse onu arayacağım. Elbet bulurum, elbet...” (s. 88)

Söz buraya gelmişken kitapta okuru bekleyen benzer sürprizler olduğunu da söylemek gerek. Bu öykülerin “oyunsu” yönü de var. Bazı öykülerin birbiriyle olan bağını çözmek, okura düşen görevlerden biri. Tıpkı Fidan gibi Aygül de, Suat da, Ömer de farklı öykülerde karşınıza çıkabilir.

Kitabın en çarpıcı öykülerinden biri, “Ağıt sa-yaç.” Bu öyküde katledilen kadınların sesini duyuyoruz. Yazarın bir anlatıcı olarak bu kadınların öykülerini yansıtması farklı, bizzat bu kadınları konuşturması farklı etki yaratıyor okurda. Bu kadınlar üzerimize taş yağıdırıyor; sessiz kalanlara, ilgileniyor gibi görünüp hiçbir şeyden haberi olmayanlara, bizzat katillere. İlk taş ise, “sözüm ona dikkat çekmeye çalışan ama mevzuya girerken; akşam saatlerinde içkili ol-

Herkes beni arıyor.
En son bir
otobanın
kenarındaki
korkuluklara
yaslanmış halde
görmüşler.
Üstümde
kapüşonlu bir
mont varmış,
demire nasıl
yapıştıysam iki
elimle, ikisi de
orada kalmış.”

duğu gözlenen kadınlar diye” (s. 94) konuşanlara. Kullanılan dilin ne kadar yanlış olduğuna değindiği gibi, gazete manşetlerine de göndermede bulunuyor Şakacı. “Herkes beni arıyor. En son bir otobanın kenarındaki korkuluklara yaslanmış halde görmüşler. Üstümde kapüşonlu bir mont varmış, demire nasıl yapıştıysam iki elimle, ikisi de orada kalmış.” (s. 91) diye söze başlayan kadın, “tarife” benzetilen bir bedenin meraklılar tarafından nasıl fotoğraflandığını, nasıl servis edildiğini, buna rağmen hâlâ bölgede “arandığını” anlatıyor. Bir diğeri, sözüm ona en son minibüste görüldüğünü, yarım yamalak anlatılanlarla ve sözde tanıklardan öğrenilenlerle ortaya çıkan haberleri ve en önemlisi “kendisinin de kendisine olanları gazeteden öğrendiğini” söylüyor.

BAŞKALARININ HAYATINI YAŞAYANLAR

Kitabın henüz ilk öyküsü “Hep ilk”te babasını zihninde çektiği filmlerde yaşatan, ölü bir babayla yan yana olmanın sayısız olanaklarından faydalanan bir kadın karşılıyor bizi. “Ölmeseydi imkânı yok çekemezdim o filmleri; ölmeseydi bu kadar uzun yaşayamazdım onunla; kucığına kurulduğum adamlara onu bu kadar güzel anlatamaz, her birini böyle harikulade aldatamazdım. Oh olsun bana, oh olsun babama!” (s. 15) diyor. Hemen ardından “Taş gibi kadın”da, hayatında bir kez olsun eğlenmek hakkını kullanan bir başka kadınla buluşuyoruz. Bu “taş gibi” tabiri, bildiğiniz gibi değil. Sonra Gülistan olmayı bekleyen Suat’ın karısı, hayal gücünün sınırlarında gezinen Aygöl, şiddetli seven Aysel, bir tencere seti uğruna sevdiğini kaybeden, beğendiği sahillerin dalgalarına ancak bilgisayar ekranından ulaşan Beyza ve diğerleri...

“Şakacı'nın öykülerinde yalnız kadınlar yok elbette. Bu “iç sıkıntısı”, birçok öykünün ortak teması. Mücadele, emek, hayat galesi, bir Sisifos gibi “debelenip durma” durumu, öykü kişilerinin etrafında bir sis bulutu gibi dolaşıyor.

Şakacı'nın öykülerinde yalnız kadınlar yok elbette. Bu “iç sıkıntısı”, birçok öykünün ortak teması. Mücadele, emek, hayat galesi, bir Sisifos gibi “debelenip durma” durumu, öykü kişilerinin etrafında bir sis bulutu gibi dolaşıyor. Sözgelimi İsmail, “hepimizin içindeki sevgili muhbir vatandaş”, o kanlı canlı yanımız; bir gün devlet babanın kendisini ödüllendireceğine, gözü açıkken gördüğü rüyaların gerçekleşeceğine inanarak yaşıyor. Etrafındakiler tarafından saygı göremiyor fakat o saygıyı kendi kendine yaşıyor, büyütüyor İsmail. Alay edildikçe bileniyor. “Aralık” öyküsünde Âdem, âşık bile olamıyor. Sanki hakkı yok. Günü henüz yaşamadan yorulan, gecenin karanlığında tanınan, gündüz olunca unutilan, “tanınmayan” bir bozacı o. Bütün sabahların birbirine benmesine sebep olan suskunluğu kesip atacak bir bıçak arıyor, bulamıyor. Boza dükkânındaki varlığı bile bir “selamün aleyküm”le “eyvallah” arası kadar. Allah'a iki çift sitem etmek istediğinde, onunla bile muhatap olacak mecali yok. Bu monoton düzende gönlünce yaşamak sırası gelir mi bir gün ona da?

Başkalarının hayatını yaşamak, kendi hayatında bile yer edinmemek... “Başkalarının hayatı”nda, terk edilmiş bir sevgili, komşuların sesleriyle ritm katıyor hayatına, onların düzenine ayak uyduruyor. Dönmüştür hayata, fakat başkalarınıninkine. Sonunda, bu rutini bozacak bir kaza gerçekleşecek, komşularda ses seda kesilecektir. O zaman soracaktır kendine, “Ben şimdi kimin hayatını yaşayacağım?” (s. 75) “Babaannemin kirli çorapları”nda da benzer bir soruyla buluşur okur. Bu öykünün kahramanı babaannesini öldürmeyi tasarlar, ondan kurtulursa kendi hayatını yaşayabileceğine inanır. Birahane neden bile babaannesi tarafından çağrılan tek garibandır o. Sevgisiz kalmış, kurumuştur. Bir

“
Figen Şakacı
günümüzün
edebiyat
ödülleri ve
kamuoyuna karşı
eleştirilerini de
esirgemiyor.

gün eve geldiğinde öldürmeyi planladığı baba-annesini sessiz sedasız yatarken bulduğunda, ölmüş olabileceği ihtimali korkutur onu. “Sen şimdi ne için yaşayacaksın” diye sorar kendine. Onu yaşama bağlayan tek şey, elinden alınmıştır. Artık plan yapamayacaktır.

“Sürpriz”de, Beyza’ya bir tencere seti hediye etmek için borca giren, bir tencere setinin bile mutluluğunu yaşayamayan, borç batağında yitip giden Hazar’ın cenazesine “dost görünümü” herkes gelir. Hazar’ın ardında bilgisayarında duran “Bir gün” başlıklı dosya ve bu dosyanın içinde bir tencere setiyle gerçekleştirmeye başlayacağını zannettiği hayalleri kalır. Beyza bu dosyayı açar, dünyanın dört bir yanından gelen dalgalar ayaklarına vurur. Görüldüğü gibi baskı altında olan yalnızca kadınlar değildir. Toplumun erkeğe yüklediği görevlere de temas etmiş Figen Şakacı. Bu erkekler de kendi hayatlarını yaşayamamakta, “olması gereken”i uygulamak için çabalamaktadır.

TARLA MI KESEKLİ, YOKSA...

Yalnızlık vurgusunun yapıldığı öyküler de mevcut. “Sen diliyle” öne çıkan “Panzehir”de, aldığı ödülü Bakkal Hüsnü’ye hediye etmek isteyen, çünkü onun herkesten çok yanında olduğunu söyleyen bir kişiyle karşılaşıyoruz. Ödül törenlerindeki sahte selamlaşmalar, samimiyetten yoksun ilişkiler ağs, mizahi bir dille ele alınmış. “Sevgili düşmanım”da, karısı İrfan’ı doya doya aşkımı yaşayacağım diyerek terk etmiştir. İrfan düştüğü boşluktan kurtulmak için arkadaşlarına “ortak bir çöküş romanı” yazmayı teklif eder, dünyanın ilk kolektif yazılmış romanı olacaktır bu. Arkadaşlarının alaycı tavrı üzerine meseleyi bir tiyatro oyunu yazmaya çevirir. Fakat illa

“

Figen Şakacı'nın
öyküleri hepimizin
yaralarına,
hafızasına,
değerlerine
dokunuyor.

kurmacaya sığınmak niyetindedir. Birbirimize çizdiğimiz sınırları da hatırlatıyor yazar. Yine birbirini bütünleyen iki öyküde, iki kuzenin “kurallar” yüzünden başına gelenlere şahitlik ediyoruz. Bu bulmacayı çözme görevi de sevgili okura düşüyor.

Figen Şakacı'nın öyküleri, dinlediğimiz, anlattığımız, aşına olduğumuz öyküler. Hepimizin yaralarına, hafızasına, değerlerine dokunuyor. Belki de en mühimi, okurunu dilinin cazibesıyla kolayca yakalaması ve onu sorgulamaya teşvik etmesi. Bütün bunlar kendiliğinden var oldu da biz mi yabancılaştık, yoksa bu düzeni kendi ellerimizle yarattık da cezasını mı çekiyoruz demeden edemiyor insan. Her birimiz, bir sabah bunaltıcı düşlerimizden uyandığımızda, kendimizi yatağımızda dev bir böceğe dönüşmüş olarak bulacağız belki. Yazara anne-sinden miras kalan soruyu bir de biz kendimize soralım: Tarla mı kesekli yoksa biz mi yürüme-yi bilemedik?

“

Tarla mı kesekli yoksa
biz mi yürümeyi
bilemedik?

Figen Şakacı: Kesekleri eze eze yaşamaya mecburuz

Figen Şakacı'nın son kitabı Kesekli Tarla, İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. "Hangi öyküyü yazdıysam, o kişinin derdiyle dertlendim ve oradan dillendirdim" diyen Şakacı ile öykülerini ortaya çıkaran hakikati ve edebiyat yolculuğunu konuştuk

anıl mert özsoy

Yazar Figen Şakacı, yeni kitabı Kesekli Tarla ile okur karşısında... Romanlarıyla tanınan Şakacı bu kez başka bir edebi form olan öykü ile yoluna devam ediyor. Kadın sesinin güçlü bir şekilde duyulduğu, bugünün meselelerini odağına alan Kesekli Tarla, politik tavrını daha ilk cümleden koyuyor ve sektirmeden devam ediyor. Figen Şakacı ile edebiyatında yeni bir kapı olan Kesekli Tarla'yı konuştuk. Şakacı, "Yasaklar, sınırlar, baskılar elbette edebiyatın ana meseleleri ama bunları nasıl bir dille anlattığınız önemli. Yazar olarak ortaya çıktığınız ve elinizdeki artık 'ürün' olan metni görünür kıldığınız zaman kendinize bir kerteriz alıyorsunuz; ben buradan bakan, bunları dert edinen ve böyle dile getiren biriyim; yazmak zaten meselesi olanların işi, iç dökenlerin, dert saçanların, mızırdananların değil. Evet bu tarla kesekli ama çorak değil, çatlaktan sızan ışıklar kalemimizi aydınlattığı sürece yazmaya ve kesekleri eze eze bu yolda yürümeye, yaşamaya mecburuz" dedi.

"Hal ve Gidiş" ile "Suat'ın Zekeri", "Fidan'ın Boynu" ile "Bilmediğin Şeyler Var Şeyda", "İki Sabun Bi İlif" ile "Süprem" bağlantılı öyküler. Oyunsu metinlerin ön planda olduğu bu dönemde bu bağlantılar bir tercih mi? Bu post-modern yaklaşım okurla metin arasında nerede duruyor?

Birbirinden tamamen farklı karakterlere can vermek, söz vermek başka dünyaların içinde gezinmek, o dile dahil olmak yazma iştahını açıyor. Kimdir Fidan'ı "öldürecek kadar seven Salih", kimdir Suat'ın yanı başından ayrılmayan Aygül? Ömer'in babası tarafından önü kesilen yolu, anasından gülmeyen yüzü; Adem'in kesif yalnızlığı... Bu karakterler, onların evleri ve yaşantıları merkezde oldu hep yazarken.

Hepimiz
yaralarımızı
sarmaya,
kendimiz olmaya,
sosyalleşmeye,
bu dünyaya
benliğimizi doğru
düzgün sunmaya
çalışıyoruz.

Hangi öyküyü yazdıysam, o kişinin derdiyle dertlendim ve oradan dillendirdim. Yirmi iki öykünün bütününe bakınca ortaya nasıl bir yaklaşım çıktığını doğrusu ben edebiyat üzerine çalışan akademisyenlere bırakmak isterim. Yazmak benim için paha biçilemez bir esriklilik halidir, ancak ayılınca ne yazdığımı bakar, metin öyle gerektiriyorsa öykümün önünü ilikler ya da bütün düğmelerini söker de öyle çıkarırım ortaya. Çünkü yazmak benim için her şeyden önce kolektif bilinç dışına açılan kapılar içinde kendime ait olanı bulmak, oradan içeri girmek ve Jung'un deyiimiyle "ilk adımdan sonra dönüp kendi gölgeyi izlemek" demektir. Çünkü gölge; ana tanrıçamız Le Guin'in dediği gibi "ruhumuzun öteki yüzü, bilinçli zihnin karanlık kardeşidir." Ben de bu bağlamda hem o karanlığa gözümü dikip, "kardeşimin" elinden tutup, hem de o gölgeleri kovalayarak her öykünün içinde uzun uzun durdum, dürtüldüm ve öyle yazdım.

'YAZMAK BENİM İÇİN PAHA BİÇİLEMEZ BİR ESRIKLİK HALİDİR'

Kesekli Tarla'da, mutsuz, konumlanamamış, kendi hayatında bile yer edinememiş kadınlar var. Özgür olmak isteyen, hayal ederek yaşama katlanabilen. Kadınların sanattaki görünürlüğüne dair düşüncelerinizi de biliyoruz. Kesekli Tarla'nın kadınları sizin için ne ifade ediyor?

Yaşama uğraşı güllük gülistanlık geçen bir süreç değil. Hepimiz yaralarımızı sarmaya, kendimiz olmaya, sosyalleşmeye, bu dünyaya benliğimizi doğru düzgün sunmaya çalışıyoruz. Bu kadınlara özel bir durum değil; öykülerde yer alan erkekler de en az onlar kadar hayattaki

“

Ağıt Savaş
öyküsü dilini
kendi öfkesinden
türetti. Benim
yazan ya da yazar
olarak kendime
hiç söz hakkı
tanımadığım bir
öykü oldu.

yerlerini yadırgıyorlar. Kadınların sanattaki görünürlüğü ise yeni değil ki. Kadınlara erkeklerle eşit koşullar sağlanamadığı için kiminin adı duyulmadı, kimi yıllar sonra Fatma Aliye gibi, Zabeyan gibi anca kadri bilindi de gün yüzüne çıktı. Diyeceğim kadınlarla yan yana duramayan erkekler yer kaplama telaşıyla fazla yayılmaz da az öteye giderse sadece edebiyatta değil hayatın her alanında kadınların sesi daha çok duyulur, bundan da kimseye zarar gelmez.

‘ÖYKÜ DİLİNİ KENDİ ÖFKESİNDEN TÜRETTE’

“Ağıt Savaş”ta doğrudan katledilen kadınlar konuşuyor. Kadınların öykülerini anlatıcı olarak aktarmak başka, onları bizzat konuşturmak başka etki yaratıyor okurda. Burada riskli bir yan gördünüz mü? Dili kurarken nelerle dikkat ettiniz?

Ağıt Savaş öyküsü dilini kendi öfkesinden türetti. Benim yazan ya da yazar olarak kendime hiç söz hakkı tanımadığım bir öykü oldu. Daha bir gün bile dolmadan 21 saatte 10 kadının katledildiği bir memlekette elbette sözü katillere değil, kadınlara vermek istedim. Onlar nasıl konuşturlardı, nasıl yaşamışlardı hep bunları düşündüm yazarken; gencecikken bu dünyadan hunharca hayatları çalınanlara karşı bu öyküyü yazmak boynumun borcuydu çünkü. Aslı anıtsavaş olan ve her gün yeni bir cinayet haberiyle güncellenen bu mekanizma bir kahır çetelesidir.

Kesekli Tarla,
Figen Şakacı, 163 syf.,
İletişim Yayıncılık, 2020.

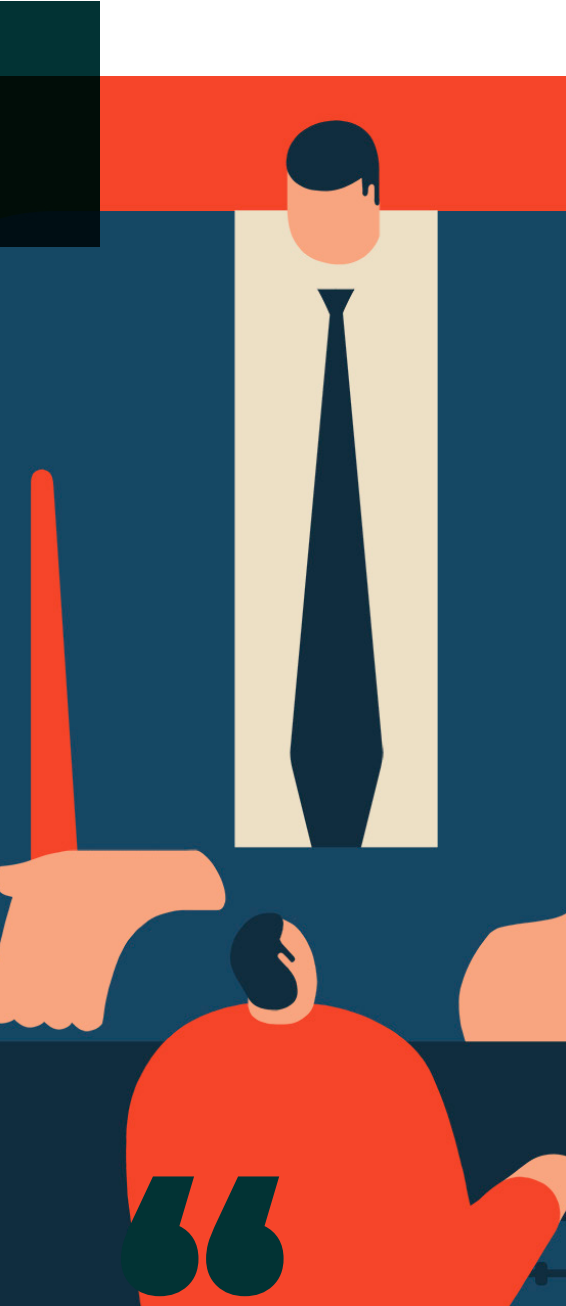

Kimse kimsenin kalbine, iyi bir insan olma çabasına bakmıyor, vakti yok çünkü. Göz reyting ölçer gibi kendine en uygunu tarıyor, buluyor, eliyor ya da kenara ayırıyor. Hal böyle olunca “masum değiliz hiçbirimiz” ve son derece “sıradanız”.

‘KALIPLARDAN ÇOK YORULDUM’

Yalnızca kadınlar değil erkekler de istedikleri yerlerde değil bu kitapta. Mesela bozacı Âdem. Aşık olmaya bile hakkı yok. Ya da baabannesini öldürmeyi arzulayan, çünkü bu şekilde kendi hayatını yaşayabileceğine inanan bir öykü kişisi var. “Başkalarının Hayatı” başlığını taşıyan bir öykü bile var. “Sıradan insanı anlatmak” meselesine inanıyor musunuz yoksa “modern zaman”da zaten hep birlikte böyle bir duruma mı sürüklendik? Hakikaten kendi hayatımızı cinsiyet, yaş, gelir durumu, köken vs. farketmeksizin yaşayamaz durumda mıyız? Bu kalıplar hakkında ne düşünüyorsunuz? Yani tarla mı kesekli yoksa biz mi yürümeyi bilemedik?

Kendi hayatımızı geçin, kendimizi de olduğumuz kişi olarak yaşamamıza engel bir sürü kurallar silsilesi var karşımızda. Sadece iktidarların önümüze çıkardığı engellerden bahsetmiyorum, aileden başlayarak küçüklü büyüklü ve kokuşmuş ezberleri olan bir sürü yargı mercii hep vardı, ensemizde kılıcının soğukluğunu hep hissettik. Sözünü ettiğiniz kalıplardan ise şahsen ben çok yoruldum. Kendimi anlatmaktan, yanlış anlaşılma korkusundan vs... Yeterince başarılı, ünlü, güzel, yakışıklı, akıllı, ağzı laf yapan, iyi kazanan değilsen hele de sosyal medyada çok takipçisi olmayan biriysen hop puanın düşüyor, selamlar kesiliyor ya da tam tersi artıyor. Kimse kimsenin kalbine, iyi bir insan olma çabasına bakmıyor, vakti yok çünkü. Göz reyting ölçer gibi kendine en uygunu tarıyor, buluyor, eliyor ya da kenara ayırıyor. Hal böyle olunca “masum değiliz hiçbirimiz” ve son derece “sıradanız”. Bunu bir kabul etsek, belki başkalarınınkini değil kendi hayatlarımı-

Yasaklar, sınırlar, baskılar elbette edebiyatın ana meseleleri ama bunları nasıl bir dille anlattığınız önemli.

zı göğsümüzü gere gere yaşayacağız da... Onun da bedelini sokağa çıktığın anda devlet misliyle ödetiyor!

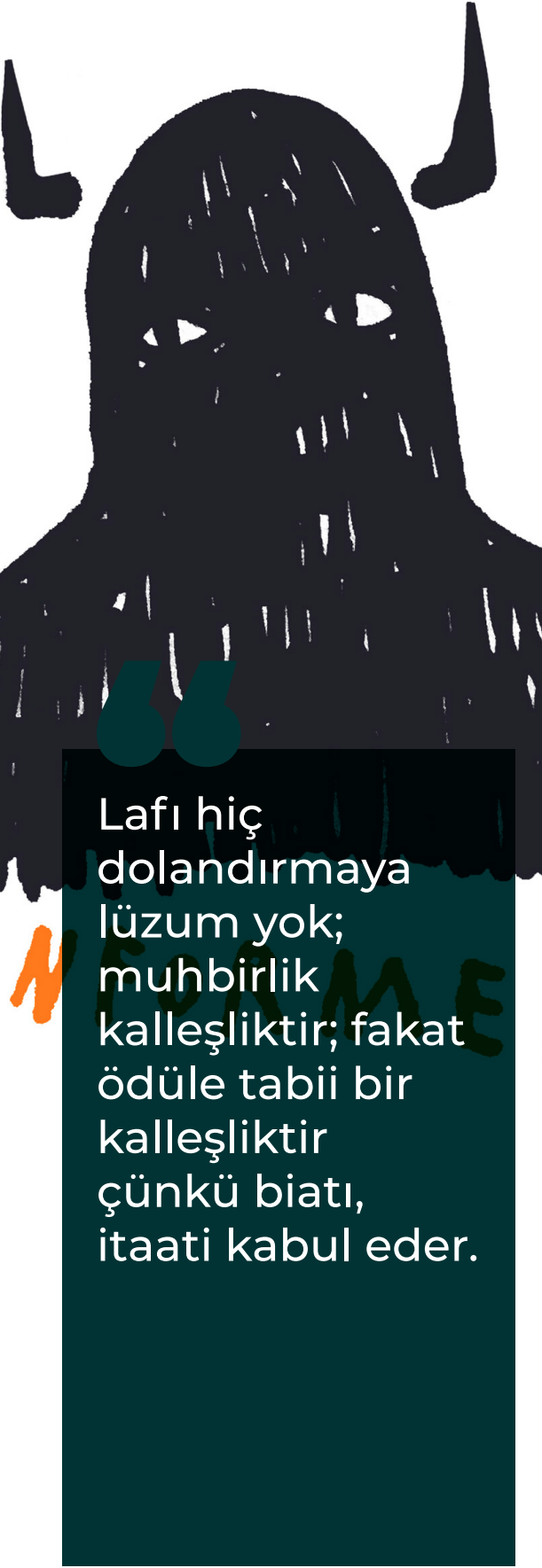
‘KESEKLERİ EZE EZE BU YOLDA YÜRÜMEYE MECBURUZ’

Geleneklere, inanışlara, aslında “tabulara” dokunuyorsunuz. Kadın-erkek, baba-kız ilişkisini toplumca ne güzel kalıplara soktuğumuza, koyduğumuz yasaklara, çizdiğimiz sınırlara. Bunlar yüzünden acı çeken insanları anlatıyorsunuz. Bu baskının yarattığı atmosferde bunlara değinen bir yazar olarak “yazı”nın bir şeyleri dönüştürebilmesi mümkün mü? Yazı tüm bu meselelerin neresinde duruyor?

Yasaklar, sınırlar, baskılar elbette edebiyatın ana meseleleri ama bunları nasıl bir dille anlattığınız önemli. Yazar olarak ortaya çıktığınız ve elinizdeki artık “ürün” olan metni görünür kıldığınız zaman kendinize bir kerteriz alıyorsunuz; ben buradan bakan, bunları dert edinen ve böyle dile getiren biriyim; yazmak zaten meselesi olanların işi, iç dökenlerin, dert saçanların, mızırdananların değil. Evet bu tarla kesekli ama çorak değil, çatlaktan sızan ışıklar kalemimizi aydınlattığı sürece yazmaya ve kesekleri eze eze bu yolda yürümeye, yaşamaya mecburuz.

‘MUHBİRLİK KALLEŞLİKTİR’

“İsmail’in Gör Deddiği”nde hepimizin içinde olan kanlı canlı bir İsmail’den bahsediyorsunuz. Umudunu devlete yaptığı hizmetlere bağlayan, aslında hiç kimsenin sözünü saymadığı, büyük konuşan, kahvehanelerde rastlayabilece-

Lafı hiç
dolandırmaya
lüzum yok;
muhabirlik
kalleşliktir; fakat
ödüle tabii bir
kalleşliktir
çünkü biatı,
itaati kabul eder.

ğimiz bir tip. Fakat hepimizin içinde var olduğunu vurguluyorsunuz. Bunun üzerine konuşalım isterim.

Lafı hiç dolandırmaya lüzum yok; muhabirlik kalleşliktir; fakat ödüle tabii bir kalleşliktir çünkü biatı, itaati kabul eder. Eskiden muhabirlik kapı arkalarından yürürdü; şimdi elinde kameralı telefon olan herkes de bu işe soyundu hatta fazlasıyla suyunu çıkardı; Düşük yoğunluklu muhabirler ise kendi başına çözebileceği en ufak bir sorunu bile nasıl bir yaptırım uygulayacağı belli olmayan muğlak bir kamuoyuna havale etmeye başladı. Bunun yanı sıra dedikoduyla ya da ifşayla, itibar linciyle, karalamayla birbirini paketleyip, köteleyiverenler de arttı. Evet hepimizin içindeki kötü polisler düdüğünü öttürüp duruyor, İsmail gibilere ise madalya takılıyor, onlar devlet nezrinde taltif ediliyor. Nasıl olacak da birbirimize yeniden güvenmeyi öğreneceğiz, vallahi bilmiyorum.

Bir mesele de sanat ve dolayısıyla edebiyat alanında. Mesela ödül almaya giden, aslında yapayalnız olan bir öykü kişisi var. Bir mesajına bile cevap vermeyen insanların arasına karışan biri... Sonunda aldığı ödülü bakkal Hüsnü'ye hediye etmek istediğini söylüyor. Bu günümüzdeki edebiyat camiasının trajikomik bir özeti... Mizah ve eleştiri Kesekli Tarla'da başat gidiyor. Bugünün edebiyat camiasını nasıl buluyorsunuz?

Açıkçası bakıyorum bakıyorum ama bulamıyorum! Yani bir camiadan değilse de küçük küçük cemaatlerden bahsedilebilir. Bu hep böyleydi gerçi; yazarların, şairlerin, akademisyenlerin, eleştirmenlerin yan yana olup da mutlu mesut yaşadığı nerede görülmüş ya da ne kadar sür-

Canımızın
derdine düştük;
bundan sebep
bizi kapatmaya,
sıkıştırmaya
çalıştıkları o
yerlerde, evlerde
duracak değiliz,
zapt edilecek hiç
değiliz.

müştür? Bu dünyaya gelmiş olmanın huzursuz-
luğudur belki onları bu kadar huysuz yapan,
bilmiyorum. Ama bu durum sadece bizim bu-
ralarda değil dünya edebiyatında da hep olagel-
miş, çoğunlukla egosantrik zelzelelerin sonucu.
Diyeceğim güce- yeteneğe tapan, “ünlünün” çok
satar”ın yanında otağ kuran, enseye tokat ilişki-
lerdense yaşasın bakkal Hüsnüler!

‘ZAPT EDİLECEK DEĞİLİZ’

**Son olarak, Fidan ve tüm kadınlar bir gün o
fuları boyunlarına taktıklarında onlara ne
söylemek istersiniz?**

O gün artık bugün. Benim öykümdeki Fidan’ın
da boynu kıldan ince değil, bizim de.. İster fu-
lar takar, ister bandana, isterse örtü... Bunları
tartışmaya bile zamanımız yok artık çünkü ca-
nımızın derdine düştük; bundan sebep bizi ka-
patmaya, sıkıştırmaya çalıştıkları o yerlerde, ev-
lerde duracak değiliz, zapt edilecek hiç değiliz.

Soğuk evlerden gelen sesler: Kesekli Tarla

Tarlaların kesekli, evlerin soğuk ve sessiz, sokakların güvensiz, sevgilerinse şefkatsiz olduğu bir zemine basıyor Figen Şakacı'nın öykülerinin ayakları. Bastığı yerlerse gayet tanıdık yerlere dokunuyor.

buse özlem bay

“Öfke içinde büyüyörüz. Oturduğumuz semte, sokağa, odalara, eşyalara, kış aylarında güçlkle ısıttığımız, eskimiş, ortası çukur pamuk yataklara öfke duyarak büyüyörüz” der Tezer Özlü Çocukluğun Soğuk Geceleri’nde. O soğuk, mutsuz ve sevgisiz memur evinde geçen çocukluğun onu nasıl bir “öteki” haline getirdiğini, toplum için tedavi edilmesi gereken yeni bir “deli”nin el birliğiyle sırasıyla aile, okul ve yine toplum tarafından nasıl yaratıldığını kendi hikâyesinden süze süze anlatır. Bir günlük, bir itirafname veyahut bir çığlık olarak okunabilir Çocukluğun Soğuk Geceleri. Ya da sadece bir kurgu. Sonuçta hayat dile döküldüğü an kandırmaca maskesini geçirir yüzüne. İşte Kesekli Tarla da yine aynı maskenin ardında o soğuk duvarları aşındıran bir metin.

Figen Şakacı, bir büyüme hikâyesini anlattığı ve yine İletişim Yayınları tarafından yayımlanan üçlemesinin -Bitirgen, Pala Hayriye ve Hayriye Hanım’ı Kim Çaldı?- ardından bu sefer öykülerle anlatıyor Özlü’yle olan ortak dertlerini. Kapak fotoğrafını Gohar Dashti’nin “Home” serisinden alan eserin kökleri, aslında hiçbir zaman “yuva” olamamış evlerden geliyor. İçinde 22 kısa öykünün toplandığı Kesekli Tarla hem maddi anlamda hem de kucakladığı tema anlamında birbirini tamamlayan öykülerden oluşuyor. Ancak mutsuz ailelerin, şiddetin kol gezdiği evlerin, anlaşılamayan çocukların, sıkıntıya bulanmış evliliklerin, hastalıkların ve kavgaların kol gezdiği öykülerde Figen Şakacı mizahi yanını yine de kaybetmiyor. Küçük bir kızın günlüğünden oluşan Bitirgen, her nasıl “ben”in sesi olup karakterin kişisel tarihini akıllara kazıyorsa Kesekli Tarla’nın çoğu öyküsü de aynı yolu izliyor. Özellikle küçük kız çocuklarının, hasta adamların, hizmetçilerin ve seilmeyen evlatların sesi olan bu “ben dili”, öyküleri adeta

Doksanların toplumsal problemlerini sırtlayan Pala Hayriye’de olduğu gibi hem geçmişin hem de günümüzün sorunlarını göz önüne seriyor Kesekli Tarla.

bir sesleniş, bir iç döküş haline büründürüyor. Anlatma ve kendi tarihini yaratma gücünü bu “ezilen” karakterlere veren Figen Şakacı, bu bunaltıcı evlerin dört duvarları arasında bir umudun büyümesine de şans veriyor.

Doksanların toplumsal problemlerini sırtlayan Pala Hayriye’de olduğu gibi hem geçmişin hem de günümüzün sorunlarını göz önüne seriyor Kesekli Tarla. Öykülerinde toplumun ikiyüzlülüğünün altını da özellikle çiziyor yazar. Ülke de bir evse eğer, içinde en çok üşünülen sınırlar onunki oluyor. “İsmail’in Gör Dediği” öyküsünde kendi benliğini unutarak varlığını sahte kimliklere sarıp o ıssızlık halinden kaçmaya çalışan, kendinden çok baba bildiği iktidarı koruyan İsmailler hatırimıza geliyor. Seren Yüce’nin Çoğunluk (2010) filmindeki baba karakteri, adını bile Mertkan koyduğu oğlunu kenara çekip kız arkadaşı konusunda akıl verdiğinde “Kendin gibilerle beraber ol. Hepimiz Müslümanız, Türk’üz. Ailemize yaraşır kişilerle beraber olman lazım... Takıldığın adamlara dikkat edeceksin. ... Bu gibi tipler vatanı bölmek derdindedir. Bunlarla beraber olmak hepimize zarar verir” der ve olmayan bir düşman yaratır. Tüm gücünü de bu düşmanları yok etmeye adar. İsmail de aynısını yapıyor. “Öteki”lerden korkar İsmail ve “öteki”lerden çok korktuğu için bir tek kendisi kalsın ister. Bu uğurda kendi babasını bile gözden çıkarabilir. Bir tek kendisi ve yapay kimliği kalmalıdır ki yer altından çekilmesin, günler inandığı gibi akmaya devam etsin.

Bu inançları takip etmeyenler “deli” olur. Sarı duvar kâğıtları arasında “deliren”, tavan arasında “deliren”, şifa verdiği için “cadılaştı” nice kadın gibi sarı elbise görünce deliren kadın kahramanlar da olur, tıpkı “Sarı” öyküsünde

Şakacı, bu öfkeyi didikleme halini çocuklarla da sınırlı bırakmıyor. Birbirini terk eden eşler, aldatıp aldatılanlar, birbirini hiç sevmeyenler ve sevip bakanlar, hepsi ama hepsi toplumun ikiye yüzü ahlâkı içinde en gerçek halleriyle var oluyorlar.

Kesekli Tarla,
Figen Şakacı, 163 syf.,
İletişim Yayıncılık, 2020.

olduğu gibi. Ya da çocukları delirten evlerden çıkış anca hastaneler olur. Evlerdeki hastalıklar unutulur. Şiddetin, istismarın, bitmek bilmez kavgaların ve sevgisizliğin irini akar durur da gören olmaz.

“Babaannemin Kirli Çorapları”nın annesiz-babasız Ekrem’i, “Ben Hangi Kutunun İçinde Gizlidir?”in hayal gücüyle hayata tutunan küçük öznesi, “Gönlünce yaşamak sırası bir gün Âdem’e de gelecek miydi?” diye düşünen “Aralık”ın bozacı Âdem’i, daha sonra kimsenin haberini alamayacağı “Süprem”in Ömer’i... Mutsuz ailelerin kimsesizliğe hapsedilen çocukları... “Ev büyük. Ev yalnız. Ev eski” diyor Tezer Özlü. Evin yarattığı kimsesizliğin öfkesini birebir hissettiğimiz öykülerde bu nedenle anti-kahramanları takip ediyoruz çoğu zaman. Hiçbir zaman uzlaşamayacak olan, uyuşamayan ve kendi bildiğini okuyan ama bir şekilde anlaşılan, hak verilen...

Şakacı, bu öfkeyi didikleme halini çocuklarla da sınırlı bırakmıyor. Birbirini terk eden eşler, aldatıp aldatılanlar, birbirini hiç sevmeyenler ve sevip bakanlar, hepsi ama hepsi toplumun ikiye yüzü ahlâkı içinde en gerçek halleriyle var oluyorlar. Hastane kokusundan cam kenarında yenen elmalara kadar her ayrıntı aile denen çürümenin baş aktörleri haline geliyor. Tüm bunlara ek olarak “Panzehir”, “Sevgili Düşmanım” ve “Ana Ekran” öykülerinde karşılaştığımız gibi, yazarın yazma eylemine değindiği noktalar da oluyor. Yazan karakterlerin merkeze alındığı bu öykülerde Figen Şakacı’nın yazmakla ilgili kişisel anekdotlarına rastlarken, bunları okumak bir anlamda okuyucuda “oyun içinde oyun” hissi de yaratıyor.

Tarla mı kesekli
yoksa biz mi
yürümeyi
bilemedik?”

Önceki romanlarıyla adeta hem bir ömrün hem bir ülke tarihinin hikâyesini geride bırakan Figen Şakacı, onu yazmaya iten sorunun cevaplarını öykülerinde de aramaya devam ediyor: “Tarla mı kesekli yoksa biz mi yürümeyi bilemedik?”

Her seferinde verilecek cevap farklı olsa da sormanın yolu yazmaktan, yazmanın yolu da yaratmaktan geçtiği için tarladaki kesekleri azaltmanın ya da yürümeyi öğrenmenin yolu da bir şekilde gözümüzün önüne seriliyor.